

24/5

Från aftonskola till världshögskola

Herbert Tingsten, som under en del av vårterminen hållit föreläsningar och seminarier vid London School of Economics, redogör i denna artikel för den berömda högskolans tillkomst och verksamhet.

Grundaren av London School of Economics, Sidney Webb, med sin hustru Beatrice.

VID SIDAN av några gamla ryktbara universitet i Europa och USA är London School of Economics and Political Science (vars namn i regel förkortas till de fyra första orden eller helt enkelt LSE) ett av världens mest kända

och uppskattade högre lärosäten. "Skolan" utgör en del av Londons universitet. Utnämningar och examina sköts formellt av detta i mer än fyrtio grenar uppdelade universitet, men LSE betraktas med rätta som en i stort sett självständigt verksam och självstyrande högskola. Dess särprägel och bestämmelse betingas av många faktorer; jag skall här stanna vid de viktigaste.

Skolans skapare är Sidney Webb, som alltmer framstår som huvudgestalten i engelsk socialism under halvsekllet fram till början av 1930-talet. Webb utformade, som alltid i samarbete med hustrun Beatrice och med stöd av vänner som Haldane och Olivier, planer för en högskola som i nya former skulle ge undervisning och studier i centrala samhällsvetenskapliga ämnen ett fäste och en ny orientering. Nationalekonomi och statskunskap, vid denna tid ytterst svagt representerade vid de engelska universiteterna (liksom i andra länder), behandlades som huvudämnen; de skulle drivas inte i "teoretisk", deduktiv anda, utan genom analys av institutioner, fakta och utvecklingstendenser — i stil med makarna Webbs egna forskningar i exempelvis lokalförvaltningens och fackföreningarnas historia. Webb ville framför allt göra det möjligt för personer med förvärvsarbete att vid sidan av detta bedriva studier, och därför skulle föreläsningarna i regel hållas efter klockan 5; fortfarande gäller att

för examina behövliga kurser skall kunna följas efter denna tid, och offentliga föreläsningar av inbjudna utlänningar äger likaså alltid rum på eftermiddagen. Som lärare tänkte han sig från början främst vetenskapsmän och förvaltningsmän med tjänst utanför skolan.

Med detta samtidigt anspråkslösa och vittsyftande program startade LSE år 1895. Styrelsens ordförande var Webb, rektor (director) blev nationalekonomen Hewins. Årsinkomsten var den första tiden blott omkring 2 000 pund, som kom från Londons stad och från enskilda donatorer; till bidragsgivarna hörde Bertrand Russell, som skänkte det stipendium han vunnit i Cambridge till understöd åt forskande studenter och utan arvode höll föreläsningar. De få lärarna var anställda på deltid eller för bestämda kurser. Många av dem var unga radikaler eller socialister, såsom makarna Webb, Russell, Lowes Dickinson och Graham Wallas, stora namn i engelsk vetenskap och politik ett par årtionden senare. Lokalerna bestod av några rum i ett hus, som först förhyrdes och sedan för billigt pris inköptes. Studenterna var de första åren några hundra, till stor del tjänstemän, som gick på föreläsningar och seminarier utan tanke på examen.

Skolan vann snabbt framgång. Den införlivades med det nyorganiserade Londonuniversitetet och blev därigenom grundval för akademiska examina. Det blev en heder att föreläsa och studera vid detta centrum för modern och

rationalistisk samhällsdebatt. Anslag kom från staten och staden, donationer från enskilda. Med de två ursprungliga ämnena i centrum utvidgades undervisningen till andra samhällsvetenskaper — sociologi, socialantropologi, företagsekonomi, förvaltningslära, internationell politik — juridik och till och med moderna språk; för skolan speciella examina inrättades vid Londonuniversitetet. Nya hus inköptes vid Londons gamla köttmarknad Clare Market, numera Houghton Street vid Aldwych nära Strand. Med den blivande lord Beveridge som rektor (1919—1937) kom en stor uppgångs- och stabiliseringsperiod. Sidney Webb behöll ledningen till kort före sin död och framstår fortfarande som segrerns organisatör.

Några siffror till belysning av utvecklingen. Inkomsterna har de senaste åren varit över 600 000 pund, huvudsakligen statliga och kommunala anslag. Lärarnas antal är över 200, varav det stora flertalet heltidsanställda som professorer eller i lägre befattningar. Över 4 000 studenter går vid LSE, och endast några hundra av dem är tillfälliga studerande.

Att lärarkåren och undervisningen står högt och att det stora flertalet studenter som vinner inträde kan tillgodogöra sig undervisningen står emellertid utom tvivel. Vad som bjuds inom socialvetenskaperna lär — möjligen med undantag för ett par amerikanska universitet — vara enastående i omfattning och variation. Kalendern 1960—1961 upptar under rubriken "politiska studier" (i Sverige närmast motsvarande ämnet statskunskap) 130 föreläsningsserier, kurser och seminarier. Underavdelningen "politisk teori och den politiska teorins historia" omfattar 19 nummer. Antalet lärare inom det berörda området som är fast anknutna till LSE är mellan 40 och 50; här till kommer åtminstone ett par tiotal tillfälliga föreläsare.

LSE är av gammalt utan motstycke i fråga om vid rekrytering av studenter. Innevarande läsår kommer mer än en fjärdedel av de studerande från främmande länder, varav 203 från Europa, 209 från Asien, 198 från Afrika, 274 från Nordamerika och Australasien. Endast ett fåtal kommer från de kommunistiska staterna (en från Ryssland, två från Kina). Femton skandinav studenter just nu vid skolan, varav blott en svensk. Vid ett av mina seminarier hörde tillfälligtvis in-

gen enda engelsman till gruppen på omkring 20 studerande, men väl ungdomar från bland annat Indien, Pakistan, Uganda, Ghana och Israel. Några tendenser till konflikt och diskriminering raser eller nationaliteter emellan har inte förekommit.

Förr sades det ofta att LSE var en plantskola för radikalism och socialism, numera, efter andra världskriget, sägs ibland tvärtom att skolan är konservativ. Någon sanning, men förvisso inte hela sanningen, ligger i dessa påståenden.

Att LSE tidigt blev misstänkt för socialistiska tendenser berodde sannolikt främst helt enkelt på den roll Sidney Webb spelade vid skolans tillkomst. Därtill kom en annan omständighet, som först helt nyligen blivit fullständigt klarlagd av skolans nuvarande rektor, sir Sydney Caine. Till de bidrag som möjliggjorde skolans bildande hörde ett testamentariskt legat från en förmögen ämbetsman, Henry Hutchinson. Enligt Hutchinsons testamente skulle en kommitté, med Webb som ordförande, använda omkring 10 000 pund för att främja Fabian Societys "propaganda och övriga syften och denna förenings socialism och för att verka för dess mål på det sätt som anses tillrädligt". Det underligt skrivna testamentet tillämpades på Webbs förslag så, att större delen av summan anslogs till LSE. Privat lär Webb ha försvarat denna åtgärd med satsen att alla som fick en ordentlig samhällsvetenskaplig utbildning blev socialister; formellt kunde han stödja sig på dels testamentets suddighet, dels en bestämmelse i Fabian Societys stadgar enligt vilken föreningen bland annat skulle verka för "spridning av kunskaper om förhållandet mellan individen och samhället" och "undersökning av ekonomiska problem".

Anklagelserna för socialistisk propaganda blev, trots att ingen av skolans rektorer var socialist, under ett senare skede stimulerade genom några kända lärarens politiska hållning. Den förste professorn i statskunskap, Graham Wallas, var socialist, och hans efterträdare Harold Laski var aktiv labourman och författare till en rad skrifter som överskrider gränsen mellan analys och propaganda. En av de mest berömda professorerna i ekonomi, H Tawney, var likaledes socialist, och hans lysande bok "Equality" hör till labours stora ideologiska tillgångar. Till lärarna vid skolan utan professorsgrad hörde en rad andra framstående labourmän, bland dem Clement Attlee och Hugh Dalton.

Det finns dock ingen anledning att anta att styrelsen för LSE, som omfattade personer ur skilda partier, verkade för skolans "socialisering". År 1931 antogs en resolution enligt vilken lärarna i sina politiska skrifter och uttalanden borde "iaktta hänsyn till skolans rykte som ett akademiskt säte för vetenskaplig undervisning och forskning". I anslutning till denna föreskrift fick Laski ett slags varning av rektorn Beveridge, och högskolans styrelse

förklarade något senare "att utvecklingen av den allmänna opinionen i fråga om professor Laskis nyligen gjorda offentliga uttalanden är i realiteten, vare sig befogad eller inte, skadlig för skolans intressen"; Laski föll undan och slutade bland annat att skriva i Daily Herald. Detta är det enda fall då en konflikt av denna art förekommit inom LSE.

Dessa erfarenheter har säkerligen bidragit till att lärarna blivit mera försiktiga i politiska sammanhang; de har enligt många mening också i vissa fall påverkat utnämningen av lärare. Efter Laskis död blev M J Oakeshott, som inte är politiskt verksam men vars skrifter tyder på extrem konservatism, professor i statskunskap; det hör till de exempel som andras för att bevisa skolans konservativa orientering. Men talet om "skolans" politiska inställning har alltid varit överdrivet och är det för närvarande än mer än förr.

HERBERT TINGSTEN